

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL / IYUL / 7-SON,
I-QISM

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyul.
I-qism*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukariyeva Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

MHXS (IFRS) ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT TUZISHNING KORXONA RENTABELLIGI VA TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI TAHLIL QILISHDAGI O'RNI.....	12
Urakova Maxsad Xakimovna	
QAYTA TIKLANMAYDIGAN RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	18
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
COMPARATIVE ANALYSIS OF DIGITAL FINANCIAL TECHNOLOGIES FOR CREDIT RISK PREDICTION AND MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA ANALYTICS.....	21
Kholdorov Sardor Umarovich	
O'ZBEKISTONDA AGROINVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	28
Yusupov Komaliddin Baxtiyor o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR UCHUN ICHKI TURISTIK MAHSULOTLAR TAHLILI.....	33
Zoxidov Firuz Faxritdinovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА.....	38
Эргашбаева Нилуфар Мухаммадсайфуллаевна	
MUSTAQIL TURISTLAR OQIMINI OSHIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA VA UNI O'ZBEKISTON SHAROITIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	42
Muzaffarov Akmal Axmadovich	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЧАТ-БОТОВ В СИСТЕМЕ РЕГУЛИРОВАНИЯ ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ	49
Ирматова Азиза Бахрамовна	
OROL BO'YI MINTAQASIDA YASHIL IQTISODIYOT ASOSIDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	56
Akramova Feruza	
RECENT MEDICAL TOURISM RESEARCH IN THE WEB OF SCIENCE CORE COLLECTION	68
Hao Xiaohui	
HARBIY XIZMATCHILARNI KIYIM-KECHAK BILAN TA'MINLASHDA ILG'OR XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDAN O'ZBEKISTONDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	76
Omonov Usmonqul Raxmonqul o'g'li	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA OSHIRISHNING ZAMONAVIY IQTISODIY MEXANIZMLARI	83
Inobatov Abror Boshlarovich	
КОММУНАЛЬНАЯ ИНФРАСТРУКТУРА И МЛАДЕНЧЕСКАЯ СМЕРТНОСТЬ: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПО РЕГИОНАМ УЗБЕКИСТАНА ЗА 2012–2024 ГОДЫ.....	92
Мамбетсапаев Курбанияз Айниязович	
АНАЛИЗ ФАКТОРОВ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ	97
Ташмухамедова Карима Саматовна	
СУТЬ УПРАВЛЕНИЯ СТРАТЕГИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	104
Тарават Абдул Салам	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTITSIYALAR MANBALARI RIVOJLANISHINING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI.....	112
Ibadullayev Dilshad Ibragimovich	

BARQAROR SHAHARSOZLIKNI TA'MINLASHDA TRANSPORT INFRATUZILMASINING EKOLOGIK VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	117
Permatov Ilxomjon Juraboyevich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR SHAHARSOZLIKNI HUQUQIY ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH	121
Inoyatova Gulnoz Kadamovna	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK OMILLARNING BINOLAR YEMIRILISHIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH VA ULARNI KAMAYTIRISH USULLARI (TOSHKENT SHAHRI MISOLIDA).....	125
Turabova Shodiya Anvarjon qizi	
MHXSDA TUSHUM VA MOLIVAVIY INSTRUMENTLAR BO'YICHA PUL MABLAG'LARI OQIMINI HISOBGA OLISH	132
Eshonqulov Akmal Qudratovich	
BOJXONA IMTIYOZLARINING DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	138
Latipov Jahongir Shavkatovich	
O'ZBEKISTONDA XUSUSIY TA'LIM TIZIMIDA KADRLAR NOMUTANOSIBLIGI TENDENSIYALARI	144
Raxmatxo'jayev Axrolxo'ja Akmal o'g'li	
EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSION USULLARNING SAMARADORLIGI.....	150
Usmanova Gulida Valiyevna	
BUXORO VILOYATIDAGI KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI TARMOQLARARO IQTISODIY SAMADORLIGI EKONOMETRIK TAHLILI	156
Nazarov Nazar G'ulom o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KO'CHMAS MULK BOZORIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	163
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
MAHALLALARDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH EKOTIZIMINING FUNKSIONAL BOG'LIQLIGI.....	167
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫМИ ФИНАНСОВЫМИ ОПЕРАЦИЯМИ	172
Исмоилова Жасмина Ильхом кизи	
SANOAT KLASSTERLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INNOVATSION FAOLIYATGA TA'SIRI	178
Mamadaliyev Anazxon Ziyodillayevich	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	183
Ulmasova Oygul Baxtiyorovna	
BIOLOGIK RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARI.....	188
Babadjanov Akmal Shuxratovich	
ZAMONAVIY JAMIYATDA AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISH MEXANIZMLARI.....	193
Xudoyberdiyev Norbek Komiljon o'g'li	
O'ZBEKISTON KONTEKSTI: IQLIM O'ZGARISHI, OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA MOSLASHTIRISH SIYOSATLARI	198
Haydarov Ibrohimxon Abbosxon o'g'li	
TOVAR YETKAZIB BERISH ZANJIRI VA BOJXONA NAZORATINI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	202
Kilichov Nazar Bafoevich	

TA'LIM XIZMATLARI VA ULARNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	208
Yusupova I.R.	
OROLBO'YI HUDUDLARINING IJTIMOIIQTISODIY SALOHİYATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA USTUVOR RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	212
Dosnazarov Kallibek Kalbayevich	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ФОРМИРОВАНИЕ ДОХОДОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА	222
Айтмуратов Кутлымурат Жалгасович	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALAR UCHUN KORPORATIV BOSHQARUV BO'YICHA IQTISODIY HAMKORLIK VA TARAQQIYOT TASHKILOTI (IHTT)NING YETAKCHI TAMOIYILLARINI O'ZBEKISTON AMALIYOTIGA JORIY ETISH YO'NALISHLARI	227
Jumadullayeva Durdona Shuxrat qizi	
TURIZM SOHASIDA KLASTERNI SHAKLLANTIRISH ASOSIDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	233
Abdurayimov O'ktam Abdug'ani o'g'li	
EKOLOGIYAGA OID HUQUQBIZARLIKLAR TARKIBI	240
Majidova Shaxnoza Rustam qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH VA MUAMMOLI KREDITLAR MUAMMOSI: TAHLIL VA YECHIMLAR.....	244
Qurbonov Ilhom Jumaqulovich	
AGROTADBIRKORLIKDA OMILLAR SARFI ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH HAJMINING OSHISHIGA TA'SIRINI HUDUDIIY BAHOLASH.....	248
Qurbonov Alisher Boboqulovich	
ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL PROBLEMS IN THE IMPLEMENTATION OF INTERNAL STANDARDS IN AUDIT FIRMS OF UZBEKISTAN AND THEIR IMPACT ON THE QUALITY OF AUDIT SERVICES	256
Kamola Bobonarova	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONA MENEJMENTIDA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING NAZARIY ASOSLARI.....	262
Zohidov Jamshid Botirxonovich	
SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO TAJIRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	267
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI VA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	272
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
MILLIY HUNARMANDCHILIK SOHASINI HUDUDIIY RIVOJLANTIRISHNING INTEGRAL BOSHQARUV MODELI VA UNI BAHOLASH	279
Yaxshiliqov Sardor Rustam o'g'li	
O'ZBEKISTONDA SOLIQ SIYOSATINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL.....	288
H.S. Bobojonov	
OLIIY TA'LIM TIZIMIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR JALB QILISHNING USLUBIIY ASOSLARI.....	294
Mamanazarov A.A.	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI BOSHQARISH VA ISHLAB CHIQRISH XAVFSIZLIGI TA'MINLASHNING METODOLOGIK JIHA TLARI.....	299
Gulmatov Sunnatillo Nurillayevich	
BIOLOGIK AKTIVLAR SINTETIK VA ANALITIK HISOBINI TASHKIL ETISHDA ISHCHI HISOBVARAQLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	308
Axmetova Salima Seytovna	

HUDUD IQTISODIYOTIGA “YASHIL INVESTITSİYALAR”NI JALB QILISH MEXANIZMLARINING USLUBIY JIHATLARI.....	313
To'xtayev Maqsud Mansurovich	
TURIZM SOXASIDA XIZMATLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	321
Suyunov R.G'.	
SOLIQ MA'MURCHILIGI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARINING JORIY ETISH ISTIQBOLLARI	326
Turdaliyev Eldor Sho'xratjon o'g'li	
AGROKLASTERLAR FAOLIYATINI RAQAMLI BOSHQARUV MEXANIZMLARI ASOSIDA SHAKLLANTIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH.....	334
Berdiyev Abdumalik Hakimovich	
AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI STATISTIK TADQIQ ETISHDA KUZATUVLARNING O'RNI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	340
Siroj Zarina Rustambekovna	
MECHANISMS FOR INCREASING THE EFFECTIVENESS OF USING ISLAMIC FINANCE INSTRUMENTS IN SMALL BUSINESS DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN.....	347
Toshxo'jayev Abduqodirxon Abdulmanurxon ugli	
KORPORATIV BOSHQARUVNING IQTISODIY MAZMUNI VA QURILISH KORXONALARI FAOLIYATIDAGI INSTITUTSIONAL AHAMIYATI	354
G'iyosov Ilxom Karimovich	
FORECASTING OF AGRICULTURAL PRODUCTION INDICATORS IN SURKHANDARYA REGION USING THE ARIMA MODEL.....	361
Abdurayimov Kamoliddin Khurram oglu	
BARQAROR HOSILDORLIKNI TA'MINLASHNING IQTISODIY YONDASHUVLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	369
Turayeva Gulizahro	
INNOVATION EKOTIZIMDA FAN-TA'LIM-ISHLAB CHIQUARISH INTEGRATSIYASINING IQTISODIY JIHATLARI	374
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
INSON KAPITALIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL INDEKSINI SHAKLLANTIRISH VA UNING HUDUDIY IQTISODIY O'SISHNI BAHOLASHDAGI AHAMIYATI.....	378
Yusubboyeva Dinora Qudrat qizi	
OHAK TOSH QAZIB OLISH JARAYONIDA ATROF MUHITDAGI ZARARI VA OLDINI OLISH.....	386
Kaxorov Ulug'bek	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK LOYIHALARIDA MOLIVAVIY RISKLARNI BAHOLASH VA BOSHQARISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA XALQARO YONDASHUVLAR (2019-2025 YILLAR)	389
Abdukarimov Akbar G'anisherovich	
KORXONALAR FAOLIYATINI INNOVATION RIVOJLANTIRISHNI IMITATION MODELLASHTIRISH.....	393
Raximov Azizbek Zokirovich	
OROLBO'YI MINTAQASIDA YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA TA'LIM XIZMATLARI SIFATINING TAHLILI.....	400
Raxmanov Raxmanbergan Abdullaevich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ORQALI ISHLAB CHIQUARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	404
Kodirova Xurshida Ismoilovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA INNOVATION MENEJMENT TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI	409
Yusupov Ulug'bek Shukurullayevich	
Omonov Abdurazzoq Komil o'g'li	

KREATIV IQTISODIYOT VA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNI BAHOLASH.....	416
Xamidova Soro	
Toshpulatova Laylo	
DIGITALLY-ENABLED COMMUNITY AGRITOURISM AS A PATHWAY TO RURAL INCOME IN THE ARAL SEA REGION: A CONCEPTUAL APPROACH.....	423
Mariya Bekimbetova	
SIFAT MENEJMENTI TIZIMIGA INTEGRATSIYALASHGAN XODIMLARNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	427
Qurbonova Dilafruz Anvarjon qizi	
SANOAT ZONALARIDA TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INFRATUZILMAVIY RESURLARNI BOSHQARISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI.....	431
Arifbayev Bobir Dilshodovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSİYALARNI SUG'URTALASHDAGI AMALIY MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH ISTIQBOLLARI	439
Kengesbaeva Suliuxan Maxsetbay qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YALPI ICHKI MAHSULOT HAJMIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI	443
Safarova Yulduz Abbos qizi	
AUDITNING XALQARO STANDARTLARINI MOLIVAVIY HISOBOTNI SOXTALASHTIRISH HOLATLARINI ANIQLASHDA QO'LLASH	448
Xusanov Shuxrat Burxonovich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ УСЛУГ В ЦЕЛЯХ ПОВЫШЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ ИНКЛЮЗИВНОСТИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ.....	454
Рузибоева Нилуфар Тўлқин қизи	
ORGANIZATIONAL AND MANAGEMENT MECHANISMS FOR EFFICIENT WATER RESOURCE USE BASED ON CIRCULAR ECONOMY PRINCIPLES	461
Sotvoldiyeva Muslimaxon Gayratjon kizi	
HUDUDIY IQTISODIY IXTISOSLASHUVNI BAHOLASHNING ZAMONAVIY INDEKSLARI: TAHLILIY SHARH VA INTEGRAL YONDASHUV	467
Mansurov Zikriyo Muxsinjon o'g'li	
QURILISH SANOATI KORXONALARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY YONDASHUVLARI.....	473
Karimov Inomjon Ortikbayevich	
TRANSPORT SOHASIDA INVESTITSION JOZIBADORLIK TUSHUNCHASINING MOHIYATI VA UNI BELGILOVCHI OMILLAR.....	480
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi	
МЕХАНИЗМ ДЕЙСТВИЯ МЕСТНЫХ НАЛОГОВ И СБОРОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	484
Файзиев Фаррух Абдуллахожаевич	
IQTISODIY ADOLATNI TA'MINLASHNING SOLIQ-BUDJET MEXANIZMLARI: NAZARIY YONDASHUVLAR, MEZONLAR VA BAHOLASH USULLARI.....	491
Alimov Nasimjon Hoshimovich	
ИНТЕГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ФУНКЦИОНИРОВАНИИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ.....	499
Исмагулова Гульмира Нуралиевна	
ANALYSIS OF AGRICULTURAL EXPORT DEVELOPMENT TRENDS AND EXPORT GEOGRAPHY IN UZBEKISTAN	504
Qobilova Malika Uktamovna	
Usanova Feruza Zafar kizi	
Muratov Shukrullo Abduraimovich	

O'ZBEKISTON TURIZM TARMOG'INING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLARNI TIZIMLI TAHLIL QILISH VA ULARNI BARTARAF ETISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI	508
Khusniddin Egamnazarov	
IKKI YOQLAMA SOLIQA TORTISHNING OLDINI OLIHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI VA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QO'LLASH AMALIYOTI.....	516
Sarsengalieva Albina Askar qizi	
TIJORAT BANKLARI DEPOZIT PORTFELINING TARKIBIY TAHLILI VA UNI OPTIMALLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	524
Abduganiyev Shoxruxbek Shavkatbek o'g'li	
MILLIY IQTISODIYOTNI SANOATLASHUVINING HAJMIY VA SIFAT O'LG'AMHLARI O'RTASIDAGI NOMUTANOSIBLIK TAHLILI.....	533
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA ICHKI TURIZM BOZORINI RIVOJLANTIRISHNING TAMOYILLARI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	540
Muxtarov Botir Abdusattarovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA DRON TEXNOLOGIYALARINING MEHNAT VA ENERGIYA RESURLARINI TEJASHGA TA'SIRINI INTEGRAL BAHOLASH METODIKASI	546
Maxmudov Saidalo Ma'ruf o'g'li	
BYUDJET TASHKILOTLARI AUDITIDA TANLAMA NATIJALARINI BAHOLASH, BUZILISHLARNI EKSTRAPOLYASIYA QILISH VA ULARNI «MASOFAVIY AUDIT» TIZIMI BILAN INTEGRATSIYALASH.....	553
Muqumov Jasur Bosimovich	
BARQAROR RIVOJLANISH JARAYONIDA BIOIQTISODIYOTNING ROLI VA AHAMIYATI	560
Pulaton Baxtiyor Alimovich	
Xakimov Bunyod Bahodir o'g'li	
ISH BILAN BANDLIKNING IJTIMOIIY-IQTISODIY MOHIYATI VA UNING TURLARI.....	565
Zokirjonova Feruza	
KORXONADA MOLIYAVIY HISOB AXBOROTLARINING MOLIYAVIY HISOBOTINI XALQARO STANDARTLARGA O'TKAZISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	572
Aitmuratova Miyrigul Jalgasovna	
KICHIK BIZNESNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	578
Dadaboyeva Marguba Mamasoliyevna	
BIOIQTISODIYOTDA CHIQUINDISIZ ISHLAB CHIQUARISHNI RIVOJLANTIRISH: GERMANIYA VA YAPONIYA TAJRIBASI TAHLILI	585
Rahmatova Shahzoda Aminjonovna	
ORGANIZATIONAL AND MANAGEMENT MECHANISMS FOR EFFICIENT WATER RESOURCE USE BASED ON CIRCULAR ECONOMY PRINCIPLES	590
Sotvoldiyeva Muslimaxon Gayratjon kizi	
YOSHLAR BANDLIGINI TA'MINLASH DASTURLARINI BOSHQARISHDA IDORALARARO MUVOFIQLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	596
Sardor A'zamovich Jo'rayev	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQ NAZORATINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	602
Donaboyev Dostonbek Xusan o'g'li	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQ NAZORATINI TRANSFORMATSIYA QILISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI

Donaboyev Dostonbek Xusan o'g'li

Yirik soliq to'lovchilar bo'yicha Hududlararo soliq inspeksiyasi,

Davlat soliq bosh inspektori

E-mail: dostondonaboyev@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonda soliq nazorati tizimini transformatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. So'nggi yillarda mamlakatda soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish, yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish va soliq tushumlarini barqaror oshirish maqsadida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Maqolada nazorat tizimini "tekshiruvdan – servisga" tamoyili asosida qayta qurish, tavakkalchilikka asoslangan yondashuvni joriy etish, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektdan foydalanish hamda nazoratni hududiyashtirish kabi ustuvor yo'nalishlar tadqiq etilgan. Tadqiqot natijasida soliq nazoratini yanada takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: soliq nazorati, soliq ma'muriyatchiligi, tavakkalchilikka asoslangan yondashuv, raqamli transformatsiya, sun'iy intellekt, yashirin iqtisodiyot, soliq intizomi.

Аннотация. В данной статье научно проанализированы приоритетные направления трансформации системы налогового контроля в Узбекистане. В последние годы в стране реализуются масштабные реформы, направленные на совершенствование налогового администрирования, сокращение доли теневой экономики и обеспечение устойчивого роста налоговых поступлений. В статье исследованы такие приоритетные направления, как переход системы налогового контроля от принципа «проверка – сервис», внедрение риск-ориентированного подхода, использование цифровых технологий и искусственного интеллекта, а также территориализация налогового контроля. По результатам исследования разработаны научно-практические предложения по дальнейшему совершенствованию системы налогового контроля.

Ключевые слова: налоговый контроль, налоговое администрирование, риск-ориентированный подход, цифровая трансформация, искусственный интеллект, теневая экономика, налоговая дисциплина.

Abstract. This article provides a scientific analysis of the priority directions for transforming the tax control system in Uzbekistan. In recent years, large-scale reforms have been implemented to improve tax administration, reduce the share of the shadow economy, and ensure sustainable growth in tax revenues. The study examines key priorities, including the transition of the tax control system from an inspection-based approach to a service-oriented model, the introduction of a risk-based approach, the application of digital technologies and artificial intelligence, and the territorialization of tax control. Based on the research findings, scientific and practical recommendations are proposed for further improving the tax control system.

Keywords: tax control, tax administration, risk-based approach, digital transformation, artificial intelligence, shadow economy, tax compliance.

KIRISH

Soliq nazorati davlat moliyaviy siyosatining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, u nafaqat byudjet daromadlarining barqarorligini ta'minlaydi, balki soliq to'lovchilar va davlat o'rtasidagi munosabatlarning shaffofligini ham belgilaydi. So'nggi yillarda O'zbekistonda soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi doirasida soliq yukini kamaytirish, soliq ma'muriyatchiligini soddalashtirish va raqamli texnologiyalarni joriy etish bo'yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, an'anaviy tekshiruv-nazorat modeli tobora o'zining samaradorligini yo'qotib bormoqda: u ko'p resurs talab qiladi, soliq to'lovchiga qo'shimcha ma'muriy yuk yaratadi va ko'pincha xatolarni oldindan bartaraf etish o'rniga, ularni sodir bo'lgandan keyin aniqlash va jazolashga qaratilgan bo'ladi.

Mamlakat rahbariyati tomonidan 2026-yilda e'lon qilingan strategik yo'nalishlarga ko'ra, 2030-yilga borib soliq tushumlarini sezilarli darajada oshirish va iqtisodiyotning kuzatilmaydigan (norasmiy) ulushini bir necha

barobar qisqartirish rejalashtirilgan. Bunday maqsadlarga erishish, birinchi navbatda, soliq nazorati tizimini tubdan qayta qurish, uni tavakkalchilikka asoslangan, raqamli va xizmat ko'rsatishga yo'naltirilgan modelga o'tkazish orqali mumkin bo'ladi. Shu sababli soliq nazoratini transformatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlarini ilmiy asoslash va tizimlashtirish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Soliq nazorati va soliq ma'muriyatchiligi masalalari jahon iqtisodiyot fanida uzoq davrdan buyon tadqiq etib kelinmoqda. Xorijiy iqtisodchilardan A. Smit, D. Rikardo, A. Laffer, J. Stiglits kabi olimlar soliq siyosatining umumiy nazariy asoslarini shakllantirgan bo'lsa, soliq ma'muriyatchiligi va nazoratining zamonaviy modellarini O. Karnaxova, M. Keen, J. Slemrod kabi tadqiqotchilar chuqur o'rgangan. Ular tomonidan tavakkalchilikka asoslangan nazorat, soliq to'lovchilar bilan hamkorlik (cooperative compliance) va raqamli soliq ma'muriyatchiligi kabi yondashuvlar ilmiy asoslangan.

Mamlakatimizda soliq nazorati va soliq siyosatini takomillashtirish masalalari T. Malikov, S. Xudoyqulov, O. Abduraxmonov, Sh. Jalilov, B. F. Azimov, Q. To'xsanov kabi olimlarning ilmiy ishlarida yoritilgan. Ularning tadqiqotlarida asosan soliq yuki, soliq imtiyozlarining samaradorligi va soliq intizomini mustahkamlash masalalariga e'tibor qaratilgan bo'lsa, so'nggi yillarda nazoratni raqamlashtirish, tavakkalchilikka asoslangan tasniflash va nazoratni hududiyashtirish kabi yangi yo'nalishlar ilmiy adabiyotlarda hali yetarlicha tizimlashtirilmagan. Bu esa ushbu mavzuni alohida tadqiqot obyekti sifatida o'rganish zaruriyatini kuchaytiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida rasmiy me'yoriy-huquqiy hujjatlar, davlat organlarining rasmiy axborotlari va ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Mavzuni yoritishda umumlashtirish va guruhlashtirish, mantiqiy va qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv hamda abstrakt-mantiqiy fikrlash usullaridan foydalanildi. Soliq nazoratini transformatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlashda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlarga oid rasmiy ma'lumotlar sintez qilinib, ular asosida tizimlashtirilgan xulosalar va amaliy takliflar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda soliq nazoratini transformatsiya qilish jarayoni bir nechta o'zaro bog'liq yo'nalishlar bo'yicha olib borilmoqda. 2026-yil aprel oyida davlat rahbariyati tomonidan ko'rib chiqilgan taklif va tavsiyalarga ko'ra, soliq tizimi faoliyatini "tekshiruvdan – servisga" tamoyili asosida qayta qurish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va nazoratning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Ushbu yondashuvning mohiyati shundaki, nazorat organi endilikda faqat jazolovchi funksiyani emas, balki soliq to'lovchiga xatolarini o'z vaqtida aniqlash va tuzatish imkoniyatini beruvchi profilaktik-maslahat funksiyasini ham bajaradi.

Quyidagi jadvalda soliq nazoratini transformatsiya qilishning asosiy ustuvor yo'nalishlari va ulardan kutilayotgan natijalar tizimlashtirilgan (1-jadval).

1-jadval
Soliq nazoratini transformatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlari

№	Ustuvor yo'nalish	Kutilayotgan natija
1	Nazorat falsafasini "tekshiruvdan – servisga" tamoyili asosida qayta qurish	Xatolarni jazolash o'rniga oldindan ogohlantirish va tuzatish imkoniyatini yaratish
2	Tavakkalchilikka asoslangan (risk-based) nazorat tizimini joriy etish	Cheklangan resurslarni yuqori xavfli soliq to'lovchilarga yo'naltirish orqali samaradorlikni oshirish
3	Soliq nazoratini raqamlashtirish va sun'iy intellekt tahliliy vositalarini joriy etish	Inson omilini kamaytirish, tahlil tezligi va aniqligini oshirish, korruptsiya xavfini kamaytirish
4	Nazoratni hududiyashtirish (markazsizlashtirish)	Soliq to'lovchiga yaqinroq xizmat ko'rsatish, muammolarni joyida tezkor hal qilish
5	Hisobot va hisob-kitob jarayonlarini avtomatlashtirish	Soliq to'lovchining ma'muriy yukini kamaytirish, hisobot xatoliklarini qisqartirish
6	Soliq organlari va boshqa davlat organlari o'rtasida ma'lumot almashuvini kuchaytirish	Yashirin iqtisodiyot va soliqdan bo'yin tovlash holatlarini erta aniqlash

Manba: muallif tomonidan rasmiy ma'lumotlar asosida tuzilgan.

Jadvalda keltirilgan yo'nalishlar orasida alohida ahamiyatga ega bo'lgani **tavakkalchilikka asoslangan nazorat tizimi** hisoblanadi. Ushbu tizim doirasida barcha soliq to'lovchilar aniq mezonlar asosida uch toifaga ajratiladi. Bu esa nazorat resurslarini eng yuqori xavf darajasiga ega bo'lgan soliq to'lovchilarga yo'naltirish imkonini beradi (2-jadval).

2-jadval
Tavakkalchilik darajasiga asoslangan toifalash tizimi

Toifa	Tavsif	Nazorat rejimi
"Yashil" toifa	Soliq intizomini izchil saqlab kelayotgan, tavakkalchiligi past soliq to'lovchilar	Minimal aralashuv, avtomatik kameral nazorat, tashrif buyurilmaydi
"Sariq" toifa	Ayrim nomuvofiqliklar yoki alohida xatoliklarga yo'l qo'yilgan, o'rtacha tavakkalchilikdagi to'lovchilar	Profilaktik xabarnoma, o'z-o'zini tuzatish uchun muddat berilishi, maqsadli kameral tahlil
"Qizil" toifa	Yuqori tavakkalchilik ko'rsatkichlariga ega, moliyaviy oqimlari shubhali to'lovchilar	Chuqurlashtirilgan tekshiruv, hisobvara-q fakturalar bo'yicha oldindan QQS to'lash talabi

Manba: muallif tomonidan rasmiy ma'lumotlar asosida tuzilgan.

Nazoratni raqamlashtirish yo'nalishi bo'yicha ham sezilarli o'zgarishlar kuzatilmoqda. Xususan, soliq to'lovchilarning bir qator hisobotlari (mol-mulk, yer, daromad, ijtimoiy, aylanma soliq va QQS bo'yicha) endilikda soliq organlari tomonidan avtomatik tarzda, inson aralashuvisiz shakllantirilishi ko'zda tutilgan. Bundan tashqari, yagona soliq hisobvarag'i tizimiga o'tish, savdo va xizmat ko'rsatish shoxobchalarida yagona QR-kod orqali elektron to'lovlarni joriy etish kabi chora-tadbirlar nazoratning raqamli infratuzilmasini kengaytirmoqda. Sun'iy intellekt va raqamli tahlil vositalaridan foydalangan holda "aqlli" nazorat tizimini joriy etish orqali qo'shimcha byudjet tushumlarini ta'minlash vazifasi ham belgilangan.

Nazoratni hududiyalashtirish yo'nalishi doirasida strategik ahamiyatga ega bo'lmagan yirik soliq to'lovchilar ustidan nazoratni viloyat darajasiga, qishloq xo'jaligi, savdo va umumiy ovqatlanish sohasidagi ko'plab korxonalar ustidan nazoratni esa tuman darajasiga o'tkazish taklif etilgan. Bunday yondashuv soliq organlaridan geografik jihatdan uzoqda joylashgan soliq to'lovchilarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish va muammolarni joyida tezkor hal qilishga xizmat qiladi.

Yuqorida keltirilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, soliq nazoratini transformatsiya qilish yagona chora-tadbir emas, balki bir-birini to'ldiruvchi institutsional, texnologik va huquqiy islohotlar majmuasidan iborat. Nazorat falsafasining o'zgarishi, ya'ni "tekshiruvdan – servishga" o'tish, barcha boshqa yo'nalishlarning konseptual asosini tashkil etadi. Agar nazorat organi faoliyatining asosiy mezonlari jazo choralari soni emas, balki soliq intizomining o'sishi va soliq to'lovchilar bilan hamkorlik darajasi bo'lsa, bu tizim samaraliroq ishlaydi.

Tavakkalchilikka asoslangan yondashuv nazorat resurslarining cheklanganligi sharoitida ularni maqsadli taqsimlash imkonini beradi. Biroq bunday tizimning samaradorligi to'g'ridan to'g'ri tavakkalchilikni baholash mezonlarining sifati va ma'lumotlar bazasining to'liqligiga bog'liq. Agar tasniflash mezonlari yetarlicha aniq bo'lmasa, halol soliq to'lovchilar no'rin ravishda yuqori tavakkalchilik toifasiga tushib qolishi mumkin. Bu esa ishbilarmonlik muhitiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Raqamlashtirish va sun'iy intellektidan foydalanish nazorat sifatini oshirishning texnologik asosi hisoblanadi, biroq bu jarayon ma'lumotlar xavfsizligi, shaxsiy va tijorat sirini saqlash hamda kadrlarning raqamli savodxonligini oshirish kabi qo'shimcha vazifalarni ham talab qiladi. Nihoyat, nazoratni hududiyalashtirish markazsizlashtirish orqali xizmat sifatini oshirishga xizmat qilsa-da, bu jarayon hududiy soliq organlari faoliyatini muvofiqlashtirish va yagona metodologik yondashuvni saqlab qolish choralari ko'rishni taqozo etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda soliq nazoratini transformatsiya qilish jarayoni institutsional, texnologik va hududiy jihatlarni qamrab oluvchi kompleks islohot bo'lib, uning yakuniy maqsadi soliq tushumlarining barqaror o'sishini ta'minlash, yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish va soliq to'lovchilar uchun qulay muhit yaratishdan iborat. Yuqorida o'tkazilgan tahlil asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni bayon etish mumkin:

– Tavakkalchilikni baholash mezonlarini xalqaro tajriba asosida ilmiy jihatdan takomillashtirish va ularning shaffofligini ta'minlash, soliq to'lovchilarga o'z tavakkalchilik darajasini bilish imkonini beruvchi mexanizmlarni joriy etish;

– Soliq nazorati sohasida sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning huquqiy va uslubiy asoslarini ishlab chiqish, xato qarorlar ustidan shikoyat qilish mexanizmlarini mustahkamlash;

– Hududiy soliq organlari o'rtasida yagona metodologik yondashuv va kadrlar malakasini oshirish tizimini joriy etish orqali nazoratni hududiyalashtirish samaradorligini ta'minlash;

Soliq organlari, banklar, bojxona organlari va boshqa davlat organlari o'rtasida ma'lumotlar almashinuvi tizimini kengaytirish, bu orqali yashirin iqtisodiyotni erta bosqichda aniqlash imkoniyatini yaratish;

– “Yashil” toifadagi halol soliq to'lovchilar uchun qo'shimcha rag'batlantirish choralari (soddalashtirilgan hisobot, tekshiruvlar chastotasini kamaytirish) tizimini shakllantirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi. Soliq kodeksi. – Toshkent, 2020 (oxirgi o'zgartirish va qo'shimchalar bilan).
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti matbuot xizmati. Soliq ma'murchiligini takomillashtirish chora-tadbirlari taqdimoti. – Toshkent, 2026-yil 6-aprel. URL: <https://president.uz>
3. «Dunyo» axborot agentligi. O'zbekiston Prezidentiga soliq ma'murchiligini takomillashtirish bo'yicha takliflar taqdim etildi. – 2026-yil 6-aprel. URL: <https://dunyo.info>
4. International Monetary Fund (IMF). *Republic of Uzbekistan: Article IV Consultation*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.
5. Malikov T., Xudoyqulov S. Soliqlar va soliqqa tortish. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
6. Abduraxmonov O., Jalilov Sh. Soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish masalalari. – Toshkent: *Fan va texnologiya*, 2021.
7. World Bank. *Uzbekistan: Tax Administration Reform and Digitalization Review*. – Washington, D.C.: World Bank, 2023.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 7/1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>